

Szent bernáthegi kutya a tenyésztő szemével

kutya.hu 2005.01.07

A szent bernáthegi emberemlékezet óta az önfeláldozás és segítőkészség jelképe, a mentőkutyák ikonja. Tekintélyt parancsoló megjelenése, megnyerő jelleme és a fajta legendás múltja sokakra mély benyomást tesz, de tartására csak az igazán elkötelezettek vállalkoznak. Ennél is kevesebb azok száma, akik tenyésztésével próbálkoznak, sőt komoly eredményeket érnek el. Kozma Károly, a Hunnia Szentbernáthegi Klub elnöke ezen kevesek közé tartozik. A fajtával kapcsolatban közel harminc év alatt összegyűjtött tapasztalatait örömmel osztja meg most a kedves olvasókkal.

- Miképp ismerkedett meg a szent bernáthegyivel?

- Én voltaképp beleszülettem, hiszen nagyszüleim szent bernáthegyit tartottak - kezdi Károly. - Eleinte persze föl sem fogtam ennek jelentőségét. Szerettem ezeket a hatalmas állatokat, és gyerekfejjel hallatlanul élveztem, amikor sétáltatás közben ámulva-bámulva figyelték, ahogy az impozáns kutyával végighaladok az utcán. Később ismerkedtem meg a fajta történetével, amely teljesen magával ragadott, és már nem a kutyáim megjelenésére, hanem nemes múltjára voltam büszke.

- Mi indította el a tenyésztés útján?

- A tenyésztésben való elinduláshoz tulajdonképp egy balszerencsés sportsérülés vezetett. - válaszolja Károly. - Fiatalon aktívan sportoltam, a jégkorong volt a szenvedélyem. Ekkor már megszállottként vizsgáltam a szent bernáthegi múltját, módszeres kutatómunkát folytattam a fajtával kapcsolatban. Visszagondolva, ez akkoriban gigászi munka volt, a mai internetes világhálóval szemben. Szabadidőmben könyvtárakat bújtom, jártam a kiállításokat a BNV területén, később az Ügetőn, majd a Népstadionban. Sokáig csak csendes szemlélője voltam a kiállításoknak, és könnyörtelen kritikusa kutyáimnak. Sajátos

elképzelésem volt, magamban összeraktam a standard szerinti tökéletes alkatú és struktúrájú, ideális vérmérsékletű szent bernáthegi kutyát. Ezt kerestem, és ez volt a tenyésztési ideálom. Egy súlyos térd sérülés hatására abba kellett hagynom a sportot, de szükségem volt egy olyan területre, ahol kiélhettem versengési vágyamat és győzni akarásomat. Ezt követően már nemcsak nézőként, hanem kiállítóként is részt vettem a versenyeken. Az eleinte egyfajta pótcselekvésnek induló foglalatosság, idővel igazi szenvedélybe csapott át. Rájöttem, hogy az általam kitűzött célokhoz csak tudatos szelekciós munkával juthatok el. Elmerültem az örökléstan szövevényes tudományában, mert tudtam, hogy elképzeléseim csak a szülők alapos ismeretében, valamint az utódvizsgálatok tükrében kidolgozott, gondos tenyésztési programok szerint végzett párosztatásokkal érhetőek el. Ehhez persze érzék, lelkiismeret és szerencse is kell. Az elmúlt időszakban 14 szent bernáthegi kutyát és 5 basset houndot importáltunk, s eredményeink azt mutatják, jó úton járunk. Fantasztikus sikereket értünk el: volt világgyőztes kutyánk svájci bírónál, saját tenyésztésű világgyőztesünk, Európa- és WUSB győztes kutyánk, továbbá számos nemzeti és nemzetközi győztes címmel is büszkélkedhetünk, valamint feleségemmel mindketten elértük az Aranykoszorús Mestertenyésztő címet.

- A leírtak számomra azt bizonyítják, hogy legalább annyit köszönhet a fajta Önnek, mint Ön a fajtának. Jól tudom, hogy feleségével is a szent bernáthegi révén ismerkedett meg?

- Igen, így igaz. - mosolyog Károly. - Katalinnal egy tokaji kiállításon ismerkedtünk meg. Vérbeli "kutyaőrültként" először természetesen egymás kutyáin akadt meg a szemünk, és közös szerelmünk a bernáthegi kapcsán kezdtünk el beszélgetni, s később ez hozott össze bennünket. Kati idővel aztán a basset hound tenyésztése felé fordult és abban is jelentős sikereket ért el.

- Persze azért változatlanul szeretem a szent bernáthegyit - fűzi hozzá nevetve Katalin. - A bassetezésért egyébként Károly a "felelős". Annak idején én is szent bernáthegyivel foglalkoztam. Történt, hogy az utcán sétálva az egyik kertben megpillantottam egy impozáns mackót, akinek a

látványa teljesen lebilincselte. Mikor gazdája biztatására megsimogattam, teljesen levett a lábamról kedvessége és jóindulata. Ez az élmény a fajta iránti elkötelezett hívévé tett és idővel arra sarkallt, hogy egyre komolyabban kutyázzak. A '80-as években már mint tenyésztő jártam a kiállításokat. És akkor jött Károly egy bassettel, amelyet még ő hozott be az országba, de a méltatlan tartási körülmények miatt visszavette gazdájától. Bevallom, teljesen elgyengültem. A "bársonyfülű mókamester" teljesen elvarázsolt. Abban a szerencsés helyzetben voltam, hogy Károly felesége révén, nem kellett szakítanom a szent bernáthegyivel, ugyanakkor figyelmemet a basset felé is fordíthattam. A basset hound áthidalta azokat a nehézségeket, amelyeket a bernáthegyi tartás jelent. Boldog voltam például, hogy kutyáimmal bárhová elmehetek, sőt némelyik, még a lakásba is bejöhet. Egyszóval igazi társasági kutyaként élhet mellettem. Mindezeknek köszönhetően 1988-tól már a "Columbo kutyájának" tenyésztésén munkálkodtam. Tíz évvel később tenyésztőtársaimmal megalakítottuk a Hungária Basset Hound Klubot, amelynek élénk szervezeti élete nemcsak színvonalas rendezvényekről gondoskodik, hanem egy igazán összetartó, jó hangulatú baráti társaságot is tömörít. 2004 novemberben ért az a megtiszteltetés, hogy a Magyar Ebtenyésztő Szervezetek Szövetségének közgyűlésén elnökségi taggá választottak.

- Ezek szerint a szent bernáthegyi-szeretet végigkíséri mindkettejüket. Elmondható ez a többi kutyakedvelőre is? Milyen a szent bernáthegyi helyzete a nagyvilágban, illetve hazánkban?

- A szent bernáthegyi sohasem volt a népszerűségi listák élén - mondja Károly. - Itthon az egyre nehezedő életkörülmények nem kedveznek elterjedésének, hiszen tartása nem a legegyszerűbb feladat. Való igaz, hogy nem a legideálisabb kísérő és szobakutya, különösen egy kisméretű panellakásba nem való. Bár sohasem állt előkelő helyen az ún. divatos fajták ranglétráján, abban a szerencsétlen helyzetben van, hogy tenyésztése során a látványos küllemet célzó szemlélet került előtérbe, nem törődve azzal, hogy az extrémítások hajszolása olyan káros mellékhatásokat eredményeznek, mely egyedek tömegét fosztja meg a tisztességes életminőségtől. Nem tesz jót a fajtánknak, egy-egy film - mint pl. a Beethoven - hatására megnövekvő kereslet, hiszen ezek az emberek nem a fajta iránti vonzódásuk miatt vesznek szent bernáthegyit. Rendkívül nagy örömeinkre szolgál azonban, hogy a magyar állomány, hála két-három tenyésztőnek, Európa élmezőnyében foglal helyet.

- Merre halad jelenleg a szent bernáthegyi-tenyésztés?

- Bízom benne, hogy pozitív irányba - válaszolja Károly. - Lassan-lassan, de elindult egy folyamat - különösen a skandináv és a közép-európai országokban - amely az uralkodó "német típus" helyett inkább a svájci, illetve az amerikai típust favorizálja. Szerencsére úgy tűnik, hogy a szent bernáthegyi-tenyésztők józanabbik és lelkiismeretesebb része felismerte, hogy a korábban vázolt problémákat, csak a szélsőségeket mellőző felfogással és mindenekelőtt a kifogástalan fizikai felépítéssel lehet kiküszöbölni. Mi magunk is jó ideje az amerikai vonal erősítésén dolgozunk. Nem kiállítási tárgyat, hanem erőteljes felépítésű, kiegyensúlyozott idegrendszerű kutyákat tenyésztünk. A megfelelő mozgás és agilitás egyáltalán nem idegen a bernáthegyitől, sőt kifejezetten szívesen és sokat mozog. Persze erre csak akkor képes, ha testalkata és egészsége ezt lehetővé teszi.

- Évekkel ezelőtt olvastam, hogy Svájcban egy tenyésztő megpróbálkozott a szent bernáthegyi régi, könnyedebb típusának és aktív mentőkutya státuszának visszaállításával. Hallott Ön erről?

- Igen, de sajnos - mint annak idején Schumacher próbálkozása - ez is kudarcba fulladt - mondja keserűen Károly. - Egyszerűen nem volt igény a mentőmunkát végző szent bernáthegyikre. Ez valamennyire érthető is, hiszen a kor túlhaladt rajta. Már nincs szükség a gyalogos mentők előtt havat törő nagytestű kutyákra, sokkal inkább a sílécen gazda után loholó, vagy a motoroszánon könnyedén utaztatható könnyebb és gyorsabb fajták végzik ezt a munkát. Ennek ellenére megtapasztaltuk, hogy némelyik szent bernáthegyink határozott mentőösztönt mutat. Egy svájci kirándulás alkalmával Kati elcsúszott a mély hóban. A velünk sétáló kutyánk azonnal hozzá sietett, és láthatóan teljes ekstázisban azon dolgozott, hogy valamiképp megmentse. Körülkaparta, aláfurakodott, egyértelműen látszott, hogy komolyan veszi, amit csinál.

- Hozzátartozik, hogy nem mindegyik egyed ilyen - teszi hozzá kacagva Katalin. - Egy alkalommal próbaképpen hóval fedtük egyik ismerősünket a Normafánál, hogy lássuk, miképpen viselkedik kutyája. Mikor végeztünk, csak a sapkája látszott ki a hó alól, mi pedig keresésre bízattuk kutyáját. Az eb - miután konstatálta a szemrevaló hóbuckát - elegáns ível rápisilt, majd elégedetten tovább állt...

- Mi lehet a szent bernáthegyi szerepe a mai világban, kinek ajánlható a fajta?

- A szent bernáthegyi gyakorlatilag kedvtelésből tartott kutyának minősül - válaszolja Károly. - Ugyanakkor tagadhatatlan, hogy tartása nem a legegyszerűbb feladat. A szent bernáthegyi nem extra, de mégiscsak speciális körülményeket igényel. Ez tágas helyet, adott esetben megfelelő méretű autót és kellő anyagi áldozatot jelent, amely elsősorban a növendékek színvonalas minőségű és mennyiségű etetésére vonatkozik. A gondosan felnevelt kutyák felnőtt korukban - a közhiedelemmel ellentétben - már nem esznek olyan örületes mennyiséget. Ez persze nagyban függ a koszt minőségétől is, hiszen alacsony tápértékű, "hígabb" élelemből nyilván többet fogyasztanak, mint teljes értékű tápból. Tagadhatatlan, hogy a bernáthegyi impozáns küllemű kutya, valóságos jelenség, de csak az vállalja fel, aki képes tisztán mérlegelni és meghozni a szükséges áldozatokat. Bernáthegyit nem lehet "csak egy kutyaként" tartani, elfogultan kell szeretni ahhoz, hogy gazdái lehessünk. Aki így érez, könnyedén leküzdí az esetleges akadályokat és minden bizonnyal elégedett lesz választásával.

- Közel 30 év munkája és sikerei után milyen terveik vannak jövőre nézve?

- Igen mozgalmasan telt az elmúlt huszonnyolc év - mondja Károly. - 1986-ban óriási változás következett be kutyás életemben. Elnök lettem a Nagytestű Szakosztály élén. Olyan társakkal, akiket érdemes név szerint is megemlíteni - a teljesség igénye nélkül - és akiknek ennyi év távlatából is köszönöm segítségüket, kitartó és eredményes munkájukat. Bánhidi Pál, Dr. Csók Sándor, Szabó László, Jankovics Attila, Kiss Gabriella, Pacsay Vilmos, Szegedi Vargha László, Gyarmati Márta, Major Ildikó, Füzessy János, Soós Attila. Szakosztályunk rövid időn belül nem csak a legnagyobb létszámmal rendelkezett, hanem a legeredményesebb szakosztály lett. Rendezvényeink frenetikusak voltak, klubnapjainkra az ország egész területéről, rendszeresen jöttek tagjaink. 1990-ben kítüntettek a MEOE aranyjelvényével. 1991-ben a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen vizsgáztam, mint küllembíró, majd 1998-ban megválasztottak a Magyar Kutyások Szövetsége Bírói Testületének elnökévé.

1993-ban a külföldi klubok - melyeknek munkájukban klubtagként részt vettem (Svájc, Németország, Spanyolország, Hollandia) - példáját követve megalakítottam a Hungária Szentbernáthegyi Klubot. Nagy meglepetésemre és öröömre, 1997-ben Olaszországban, a szent bernáthegyi kutyafajtáért folytatott munkásságomért a CISB aranyjelvényét kaptam, Giovanni Morsianitól, az olasz klub elnökétől.

Sajnos a MEOE akkori vezetése sem tartott lépést az idővel és a klubok önállósága alatt, nem azt értette amit mi, így az eredményes szakmai továbbfejlődés érdekében 1998. február 26-án, önálló és független klubként, bejegyzésre került megújult klubunk, a Somogy Megyei Bíróságon Hunnia Szentbernáthegyi Klub néven.

Mindketten pályáztunk az Elismert Tenyésztő szervezeti címekért, és mindkettőnk klubja, el is nyerte azt. Sajnos a MEOE-val lassan hetedik éve tartó huzavona, mérhetetlen károkat okoz a fajtáknak és az igazi kutyásoknak. Erről egy Márai idézet jut eszembe:

"Ha jó ügyet védesz, mitől is félhetsz? Mi is történhetik veled? Letepernek, megrágalmaznak, kirabolnak, meggyaláznak? Vádakkal fordulnak ellened, hamisan ítélnék? Mindez nem változtat azon, hogy az ügy, melyet védtél, jó volt, s ezért jó volt az is, amit csináltál, mikor a jó ügy védelmére szegődtél. Ilyenkor ne törődj senkivel és semmivel, csak az ügy igazával, melyet meg kell védened. Végül is tehetetlenek az igazsággal szemben. Letiporhatnak, de meg nem győzhetnek, vádolhatnak, de meg nem hazudtolhatnak, elvehetik életed, de nem vehetik el igazságod. Csak akkor nem vagy magányos az életben, ha jó ügyet védesz. Nincs fizetség és jutalom az ilyen perben. De nincs alku sem. Ezért soha ne félj kimondani azt, amiről egész lelkeddel tudod, hogy igaz."

De visszatérve a kérdéshez, úgy érzem, elértem mindazt, amit szerettem volna. Büszke vagyok, hogy meghívtak bíróként Amerikába, és bíráltam WUSB Show-n Olaszországban. Büszkék vagyunk továbbá

a sportszerű, jó kutyás kapcsolatainkra, barátságainkra, mert - sajnos - azt hiszem, ez ma egyre inkább hiánycikk.

Ennek ellenére hiszem, hogy mindenholnan lehet és érdemes is továbblépni. Mivel egyik fajtának sem létezik magyar nyelvű szakirodalma, tavasztól kapható lesz Fabu Huberttel közösen írt könyvünk, a szent bernáthegyi kutyáról.

Feleségem, aki szintén több évtizedes tenyésztői múlttal rendelkezik, most - ugyancsak elsőként - könyvbe gyűjtötte basset hounddal kapcsolatos tapasztalatait. Igyekeztünk sablonmentes és sok hasznos információt tartalmazó könyveket készíteni, amelyet reményeink szerint tenyésztők, tartók és rajongók egyaránt élvezettel forgathatnak majd.

- *Eredményeik valóban elkötelezett munkásságukat tükrözik. Teendők mellett volt idejük felkeresni a Szent Bernát Hágón található menedékhelyet?*

- Természetesen többször szakítottunk időt a hágó meglátogatására - mondja Károly. - Óriási élmény számunkra minden kirándulás, melyet a szent bernáthegyi mekkájába tehetünk. A hágón - mely csak pár nyári hónapig járható - a mai napig működő Szent Bernát Kolostor és Múzeum, a turisták és az elhivatott bernáthegyi rajongók ezrei számára nyújt felejthetetlen élményt. Egészen magával ragadott a pillanat, mikor az Alpok magaslatának kristálytiszt levegőjében ott állhattunk, ahol minden elkezdődött. Pont ezért mérhetetlen keserűséggel töltött el az a hír, miszerint az anyagi támogatás megszűnésével nincs pénz a hágó kutyáinak tartására, sőt lehet, hogy az egész kolostort a bezárás fenyegeti. Röviddel ezután levélből értesültem róla, hogy mindez a véres valóság, a szerzetesek elajándékozzák kutyáikat és úgy fest, hogy a Szent Bernát Hágón nemsokára csupán üres kennelek jelzik, hogy valaha volt egy legenda.

Felhívás!

Amikor a mentőkutyát kell menteni!

2004. október 19-én 21.05-kor, a Kossuth Rádióban elhangzott a következő hír:

A svájci Alpokban, az olasz határhoz közeli Szent Bernát kolostor kutyafarmjának vezetője, Ilario atya bejelentette, hogy pénzihiány miatt kénytelenek bezárni ebtelepüket. A kutyatenyészet mindig sok adományt kapott, főként a megmentettektől. Az utóbbi időben azonban az anyagi támogatás évről évre egyre csökkent. Ezek után döntött úgy a kolostor perjele, hogy a kennelt megszüntetik és a nagy testű, békés állatokat elajándékozzák.

Döbbsenten hallgattuk a hírt, és lázasan nyomozni kezdtünk. Létezik-e, hogy a Nagy Szent Bernát hágó, kutyák nélkül maradjon? Lehet-e, hogy eltűnjenek a kolostor büszke őrői? Lehet-e, hogy a látogató, ki felkeresi az ősi szentélyt, csak üres kenneleket láthasson? Ha ez igaz, mi lesz a következő? Ha nem lesz elég látogató, bezárják a múzeumot? Elképzelhető, hogy az egész kolostorra az enyészet vár? Ma már lehetőség van a hágó helyett, alagúton átkelni Svájcban Olaszországba, és fordítva. Hova zarándokolnak el majd a fajta hívei, megszállottai?

Rudolf Thomann a svájci Szent Bernáthegyi klub elnöke, valamint a "Mentsük meg a Barry-kutyákat" alapítvány elnöke, által küldött levélből kiderült, minden igaz. Nincs már a hágón szent bernáthegyi! Miközben tenyésztési irányelvekről, nem létező hatalmi pozíciókról vitatkozunk, a szerzetesek elajándékozzák a kutyákat. Nem visszhangzik az ebek ugatása a menedékház felett, csend telepedett a hágóra.

Egyetlen szent bernáthegyi tartó, tenyésztő, kedvelő sem

nézheti tétlenül a bekövetkezett helyzetet. Ezúton fordulunk mindenkihez, aki tud, segítsen! Kérünk mindenkit, hogy lehetőségeihez képest, tegyen meg mindent a fajta megmentéséért.

Márciusra tervezett, svájci útunk alkalmával szeretnénk eljuttatni az alapítványnak, az addig összegyűjtött pénzt. Mindenkinek lehetősége van, Kozma Károly 1196 Budapest, Nádasy u. 110. szám alá, támogatását postai úton eljuttatni. A befizetésekről pontos nyilvántartást vezetünk, amelyet az alapítványnak átadunk. A támogatók névjegyzékét minden hónapban a KutyaSzövetség című újságban, közétesszük. A postai utalványra kérjük ráírni: Barry! Amennyiben nem kívánja valaki, hogy a neve megjelenjen a sajtóban, azt is kérjük jelezni.

Hisszük, hogy ha akarunk, össze tudunk fogni. Soha semmi nem lehet nemesebb feladat, mint szeretett fajtánk megmentése. Ha most nem tart össze minket a fajta szeretete, akkor fog-e valaha? Mi hiszünk benne, kérünk mindenkit, higgyünk együtt!